

סיפורי ל. א. אריאלי

מאת י. ליכטנבוים

שיעמום, באוויר החדוש של הצבאיות האפורה, מצא אריאלי את יסוד המצוי אור הנאמן של תיאור האנשים, באשר אביב המהפכה היה מרחף בחללו של עולם, הוא מספר במתינות, בתארו כל דבר של מה בכך, מתוך הנאה בחפיסה עניינית של מאות פרטים. הסרן קוסטוגלודוב מתואר בפרטי פרטי, לרבות הליכותיו האויליות ושיחותיו הנבערות, ואף על-פי-כן הרי זה יותר ממסירת התופעה החיצונית גרידא; צפון בו בריאליזם זה, עניין עילאי יותר, המיוסד על הסתכלות חדה, על הקשבה פנימית, מגלה נטיה קלה של רוסאנטיקה. בכוח מרוסן, בצבעים חיים ובהגדרה נפשית דקה, הריהו נותן תמונה כללית של ימי אביב-המהפכה ברוסיה, אף כי במסגרת מצומצמת של חיי קוסקטין. ברם, יותר מכשרון מספר בולטת כאן אישיות סימפאטית, מלאה הומור מהול בעצבות, זה ההומור שאין כפרו זה משמש מכשיר נגד האטימות והקדרות.

ב"נרצאי התימני", הסיפור הארצישראלי היחיד שבספר, ניהנת תמונה מחיי המושבה העברית בימי העליה השנייה. כאן השירטוטים המלאסטיים בולטים יותר. אורח התיאור כאן נראה מבחינה חיצונית צונן ואדיש, כביכול, אך אפשר לתבחין על נקלה, כי אין זה עולה בד בבד עם צינת-לב, אדבא, המציאות נפתרת ברשמים ובהוויות אישיים.

יתר הסיפורים של הספר, להוציא את "ריצלה", המסופר בטוב-לב ענוג, לפרקים בטראגיקה עמוקה, מספר לים בחיים הישראליים ב"עולם הח"דש" — והן נוהגים תמונות זמן מוחשיות, אפיות, המבדחות ונוגעות עד הלב כאחד. אנו מרגישים בכל אלה את קרעי הנפש של מי שישב בארץ ועזבה לטרות רצונו. לפיכך גובר כאן ביתר עוז קול הנבאים על הגלות, על התלישות מן הקרקע, על אזלת היד. ה"אמיגראנטים" הוא סיפור מזעזע על כל ההומור והחריף הכבוש בו לעומתו "גיריודק" הוא סיפור מלא תנועה, הרפתקנית ודראמטית ויש בו גם משום עיצוב תמונה של מה מחיי בני ישראל באותה מדינה. המתרחשות, שהולל כאן המספר, מתוך נאטוראליזם מוגדר באורח פסיכולוגי, אינה מתיתות-הרפתקה במובן הרגיל, הללו הם גורלות וחוויות בלתי-שכיחים של אנשים מישראל, שעם כל היותם שרויים בארץ החופש, הריהם עומדים לפחות ברגל אחת מתוך לה ויה האזרחית-הבטוחה.

נפשו הענוגה והרוננת של אריאלי, שהיתה מופנית בתוך תוכה של הח"גיניות היפה של החוץ, אלא שנגזר עליה בתוקף העובדות לגזע בחולין המציאות החפלה, מצאה לה זהרורי פורקן בשירטוטי הדמים הענוגים. מיוסנו של אדם בודד, בו תוארה פלורנס הנערה ברטס קודש כמעט. גם יומן זה, שיש בו משום עיצוב אפי לוידיזי נפש של אדם מישראל בתנאי הזמן, הוא יותר מוידיזי אישי, הוא גם תמונת-תקופה.

רוב סיפורי אריאלי לא דהו גם היום ועוד כוחם עמם לגעת בנימים טמירות שבנפש, בשל מידה מרובה של אמנות פיוטית ורחמי אנוש המצויים בהם. אריאלי נחרת בזכרון כמספר מיוחד במינו, הזיודע לשוות לתוכן הגס צורה אמנותית מעודנת ומתוך הניגוד הזה הריהו משיג תוצאות חזקות בלתי-שכיחות.

בסדרת "ספרי נפש" שבהוצאת אגודת הסופרים יצא לאור כרך סיפורים מאת ל. א. אריאלי, לפנינו אורח מחלוצי העליה השנייה ומתלמיד י. ה. ברנר, שטיפח את כשרונו הספרותי באכזרה ובמסירות כדרכו. אריאלי, שלאחר ש"ו שנות ישיבה בארץ, טילטלו הגורל לארצות-הברית, נפטר שם בגסיבות מוזרות בשנת תש"ג. והנה במלאות עשר שנים לפטירתו הביאה אגודת הסופרים לקורא העברי את ירושתו של הסופר, שהיה כמתלך בספרות בשביל צדדי, בנתיב אין רואים, ולא רבים ידעו את שמו.

הספר נקרא "לאור הוינוס" על שם הסיפור הראשון, שהוא רבי-כמות ורבי-איכות. אריאלי קיבל השפעה מן הספרות הרוסית המעולה, ומדי קראך את דבריו, עולים מבלי משים על לבך שני שמות יקרים, ציכוב וקורו לאנקו, אף כי חסר הוא את הרוך הלירי של שני המספרים הללו. אריאלי מטייל ארוכות וקצרות בארץ-התחתית, שונים, או ביתר דיוק בפינות-חיים שונות, ובהיותו מתונן בחוש-שמיעה דק, מצרף הוא צליל לצליל, — אין דבר נעלם מאוזן החדת. אין הוא מבדיל בין קטנות וגדולות מאחר שהצלילים, כל כמה שהם פחות-יערך לכאורה, נאחזים איש ב"רעהו, ויוצרים רקמה אחידה, רקמת-חיים נאמנה, החיך האירוני, הבא כאילו לפשר בין הניגודים, נראה מאונס כלשהו, אך שבעתיים מפליאה התמונה הכללית, המשרטטת מחזות חיים בלי ליאות מתוך קפדנות מרובה ורחה נעלה. משום כך הוא מוותר לפעמים על ההארמוניה של הלשון, על המיטבע חסר-הדופי של הניסוח, על ארג ההרצאה הדק, הסגנון הולם במידה ידועה את החומר הפרוע, חרמר הי ותוסס, עולם ההפכים, שבעין רוח חזוית מהלכת בו. הנפש מוצאת לה כאן פורקן בכל מיני אפיוזות יוצאות דופן. לעולם אין אריאלי נשאר בתחום הטכניקה, בתחומי ההרצאה, חשבו לו הצד האנושי שבסיפור, וכך מתגלה אריאלי כאמן בעל אוזן ובעל עין המעמיק לחזור אל תוך סבך החיים. סיפוריו הגדולים והקטנים עשויים צירופים מופלאים, מפתיעים, אך כובשים לב בכוח התיאור.

ב"לאור הוינוס" מסופר על חיי יחורי בצבא הרוסי, באחת הערים הניידות על גבול סיביר, העומד על המשמר לנוגה כוכב-השחר, הוא, כוכב-השחר, ויגוס בלעז, היה אחת מנפשות החזיון בגלל "הדרך המיוחדת, המרהיב, שהכוכב הזה מבריק בשמי הצפון-האזורים, כמדומה לך, בכל רגע להתפוצץ מתכלתם המזוקקה, הקרה והיקרה מקפאון. אחר כך, בזכות הצטיינותו, נמצא אותו חייל בכיתו של רבי-סרן ונתרקמה רקמת יחסים נפשית בינו לבין בני-הבית, וביתר-בינו לבין האשה הפולנית היפה ברוניםלבה והילדה הענוגה החור לנית, לילי. רקמת יחסים דקה מן הדקה, מלאה ניגודים ולבטים, הסיפור מרצד לפנינו ולאחור; אותן התליפות התדירות של נקודות-ראות, של התקרבות והתרחקות, מביאות לידי מתח וות, שאי אפשר היה לצפות לה בפא-בולה פשוטה. בימי-חולין נוגים ומלאי

• ל. א. אריאלי: לאור הוינוס, סיפורים, הוצאת אגודת הסופרים ליד דבר, תשי"ד.